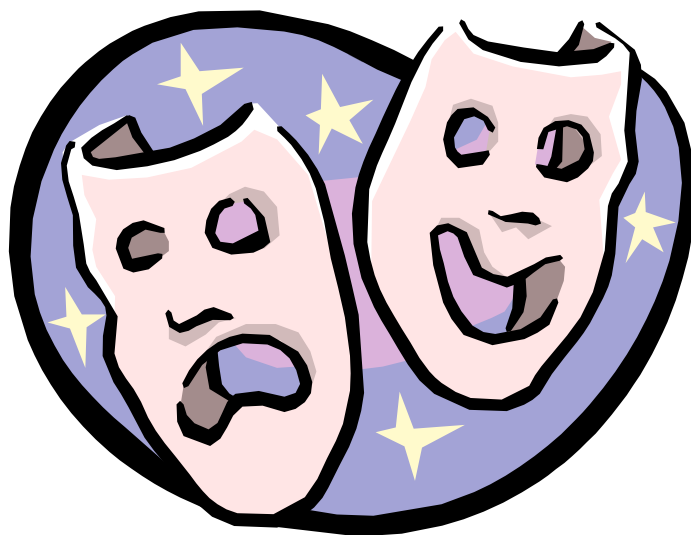

Program teatralny

„PRZEDSTAWIENIE MUSI TRWAĆ...”

Edukacja teatralna w klasach IV – VI

*Opracowanie:
mgr Aurelia Chomczyk*

Publiczna Szkoła Podstawowa im. Bolesława Chrobrego w Wąsoszu

Wąsosz 2003

*„Jeżeli szkoła chce być
nowoczesna, twórcza, inspirująca
- musi dawać szansę wszystkim i każdemu”*

Tadeusz Pilch

WSTĘP	3
I. CELE EDUKACYJNE	4
1. Ogólne cele edukacyjne zawarte w podstawie programowej	4
2. Szczegółowe cele edukacyjne	4
II. ZADANIA SZKOŁY	5
III. MATERIAŁ NAUCZANIA	5
A. Treści kształcenia na drugim etapie edukacyjnym szkoły podstawowej	5
B. Uszczegółowione zagadnienia programowe na II etapie edukacyjnym w zakresie treści, rodzaju działań, przewidywanych osiągnięć ucznia	7
IV. EWALUACJA OSIĄGNIĘĆ UCZNI A.....	11
V. PROCEDURY OSIĄGANIA ZAŁOŻONYCH CELÓW	11
VI. UWAGI KOŃCOWE	11
LITERATURA	12

W S T Ę P

Jednym z zasadniczych celów szkoły podstawowej jest przygotowanie ucznia do samodzielnej pracy nad sobą, rozbudzanie ciekawości, motywowanie do poszukiwań odpowiedzi na nurtujące pytania. Szkoła podstawowa jest pierwszym etapem przygotowującym młodego człowieka do występów na scenie życia. Za najlepszy sposób osiągnięcia tego celu uznałam szkolny teatr. Postanowiłam swoim uczniom otworzyć drogę do przygody z żywym słowem, bo prawdziwa magia zaczyna się na scenie.

Poznanie podstawowych terminów i zasad rządzących teatrem powinno się odbywać od wczesnego etapu edukacyjnego dziecka. Stąd program „Przedstawienie musi trwać...”, który zakłada wdrożenie treści edukacji teatralnej od II etapu edukacyjnego szkoły podstawowej.

Program teatralny został opracowany w oparciu o podstawę programową ścieżki „Edukacja czytelnicza i medialna” i realizowany jest na zajęciach pozalekcyjnych kółka teatralnego.

Zawarte w nim treści kształcenia podzielone są na dwa moduły: uczeń gościem w teatrze i uczeń aktorem. Pierwsza część jest realizowana poprzez wyjazdy do teatru, odbiór sztuki teatralnej i wprowadzanie podstawowych pojęć związanych z teatrem. Druga część, w której uczeń jest aktorem, polega na pracy w grupie teatralnej nad tworzeniem dzieła scenicznego lub kukielkowego. Przejście wszystkich etapów od produkcji lalki, poprzez pracę z tekstem, oprawę muzyczną, dekoracje, aż do premiery przedstawienia, daje pełnię satysfakcji, bo każde dziecko marzy o tym, by kiedyś stanąć na scenie i zagrać rolę życia oraz zebrać gromkie brawa i pochwały.

Ideą tego programu jest rozwijanie wrażliwości estetycznej dziecka, świadomego i refleksyjnego odbioru sztuki teatralnej oraz ukształtowanie umysłów odważnych i zdecydowanych w myśleniu i działaniu.

I. CELE EDUKACYJNE

1. Ogólne cele edukacyjne zawarte w podstawie programowej:

- Teatr jako źródło przekazów medialnych.
- Przygotowanie do odbioru informacji rozpowszechnianych przez media.
- Kształtowanie postawy szacunku dla polskiego dziedzictwa kulturowego w związku z globalizacją kultury masowej.
- Wyposażenie ucznia w wiedzę o teatrze.
- Kształtowanie osobowości uczniów oraz przygotowanie młodzieży do odbioru sztuki teatralnej.

2. Szczegółowe cele edukacyjne:

- Rozpoznanie dzieci - uczestników grupy teatralnej – integracja.
- Ocena sposobu wypowiedzania się dzieci, wychwycenie wad wymowy, współpraca z logopedą.
- Rozwijanie umiejętności czystej, poprawnej wymowy, właściwej modulacji głosu, jego siły itp. poprzez ćwiczenia dykcyjne, oddechowe, ruchowe itp.
- Rozbudzanie zdolności recytatorskich, aktorskich u uczniów.
- Budzenie zainteresowania teatrem, wyzwalanie w uczniach możliwości kreatywnych poprzez gry dramowe, krótkie inscenizacje.
- Rozwijanie umiejętności pracy w zespole, współtworzenia przedstawienia, odpowiedzialności i rzetelności.
- Pobudzanie uczniów do aktywnego uczestnictwa w życiu szkoły i środowiska.
- Wyposażenie uczniów w umiejętności, które umożliwiają im amatorską działalność teatralną: np. właściwa dykcja, modulacja głosu, wyrażanie uczuć i stanów emocjonalnych poprzez gesty, ruch, mimikę.
- Zdobycie ogólnej wiedzy teoretycznej dotyczącej teatru, potrzebnej do realizacji własnych przedstawień.
- Uwrażliwienie na sztukę, pobudzanie do działań artystycznych.
- Rozwijanie pozytywnych cech charakteru, takich jak tolerancja, życzliwość, szacunek dla pracy innego człowieka, uczciwość, otwartość, działanie na rzecz innych zwłaszcza młodszych.
- Wdrażanie do łatwiejszego nawiązywania kontaktów międzyludzkich, podkreślania swej wartości, bezkonfliktowego rozwiązywania problemów jako przygotowanie do pracy w nowym otoczeniu, środowisku.
- Kształtowanie postaw zaciekawienia sobą, drugim człowiekiem, uczuciowego związku z polskością, tradycją narodową, historią.

II. ZADANIA SZKOŁY

1. Przygotowanie do odróżnienia fikcji od rzeczywistości w przekazach medialnych.
2. Wprowadzenie w świat mediów oraz podstawowe sposoby i procesy komunikowania się ludzi.
3. Przygotowanie do rozpoznawania różnych komunikatów medialnych i rozumienia języka mediów.
4. Wychowanie teatralne i rozbudzanie wrażliwości estetycznej uczniów.
5. Motywowanie do poznania sztuki teatralnej, wzbogacającej wiedzę ucznia o człowieka.
6. Doskonalenie kompetencji komunikacyjnej tzn. umiejętności; mówienia czytania, recytacji, pisania oraz odbioru sztuki teatralnej.
7. Przeprowadzanie ćwiczeń kształtujących umiejętność poprawnej wymowy, modulacji głosu i jego siły.
8. Uczenie właściwych zachowań na scenie w roli aktora, w teatrze w roli widza oraz w życiu codziennym.

III. MATERIAŁ NAUCZANIA

A. Treści kształcenia na II etapie edukacyjnym szkoły podstawowej.

Treści kształcenia ścieżki międzyprzedmiotowej „Edukacja czytelnicza i medialna” z podstawy programowej dla klas IV-VI ujęto w formie dwóch modułów.

Moduł I. Uczeń gościem w teatrze.

1. Wycieczka do teatru, uczestniczenie w sztukach przedstawianych przez teatry gościnne.
2. Praca aktora, reżysera, scenografa, charakteryzatora.
3. Wyposażenie teatru.
4. Pracownie w teatrze.
5. Plakat i program teatralny.
6. Rodzaje teatrów.
7. Rodzaje lalek.
8. Odbiór sztuki teatralnej.
9. Wrażenia po obejrzeniu spektaklu teatralnego.

Moduł II. Uczeń aktorem.

1. Praca w grupie teatralnej - współdziałanie.
2. Tworzenie małego „dzieła” scenicznego lub kukielkowego.
3. Etapy przygotowania inscenizacji lub przedstawienia kukielkowego.
4. Ocena czytanego tekstu pod kątem przydatności do wykonania inscenizacji.
5. Wybór utworu literackiego do opracowania inscenizacji lub teatryku kukielkowego.
6. Czytanie tekstów inscenizacji zmierzające do osiągnięcia poprawności, płynności i wyrazistości.
7. Wyodrębnianie z tekstu wypowiedzianych ról i opisów scenografii.
8. Czytanie tekstów inscenizacji z podziałem na role, ze zwróceniem uwagi na intonację głosu i interpretację czytanej roli.
9. Wygłaszanie z pamięci tekstu z zastosowaniem zmian tonu głosu, tempa, pauz i akcentu logicznego, doskonalenie dykcji.
10. Próby czytane: indywidualne i sceniczne. Próba generalna.
11. Tworzenie kukieł.
12. Dekoracja, projekt i wykonanie (scenografia).
13. Oprawa muzyczna.
14. Właściwa motywacja w pracy.
15. Zawiadomienie, ogłoszenie, zaproszenie oraz bilety na przygotowaną inscenizację.
16. Plakat – projekt i wykonanie.
17. Reklama.
18. Premiera przedstawienia

B. Uszczegółowione zagadnienia programowe na II etapie edukacyjnym w zakresie:

- treści
- rodzaju działań
- przewidywanych osiągnięć ucznia.

Moduł	Treści	Działania	Przewidywane osiągnięcia ucznia
I. Uczeń gościem w teatrze.	1. Wycieczka do najbliższej położonych teatrów, uczestniczenie w sztukach przedstawianych przez teatry gościnne.	- wycieczka, - uczestnictwo w spektaklach,	<ul style="list-style-type: none"> ▪ chętnie odwiedza teatry najbliższej położone, ▪ uczestniczy w spektaklach przedstawianych przez teatry gościnne, ▪ szuka sytuacji umożliwiających kontakt z teatrem,
	2. Praca aktora, reżysera, scenografa, charakteryzatora	- obserwacja pracy, - wywiad, - zbieranie informacji, - kolekcjonowanie autografów oraz zdjęć,	<ul style="list-style-type: none"> ▪ słucha wypowiedzi aktora, reżysera, scenografa, charakteryzatora na temat ich pracy na podstawie nagrania i bezpośredniego kontaktu ▪ rozumie sens wypowiedzi, ▪ umie wykazać konieczność współdziałania ludzi reprezentujących zawody teatru dla wypracowania efektu końcowego, ▪ umie sformułować pytanie i zadać je pracownikowi teatru ▪ kulturalnie prowadzi rozmowę
3. Wyposażenie teatru		- obserwacja, - zbieranie informacji,	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zna pojęcia: teatr, widownia, kurtyna, scena, reflektor, garderoba, aktor, kukielka, pacynka, rekwizyt, balkon, parawan, sufler, antrak, kulisy
4. Pracownie w teatrze		- obserwacja, - opis, - zbierane informacji,	<ul style="list-style-type: none"> ▪ potrafi nazwać pracownie znajdujące się w teatrze (krawiecka, plastyczna, dekoratornia, charakteryzatornia) ▪ wie jakie jest ich przeznaczenie
5. Plakat i program teatralny		- obserwacja bezpośrednia, - analiza programu,	<ul style="list-style-type: none"> ▪ potrafi z plakatu i programu teatralnego odczytać najistotniejsze informacje,

	<p>6. Rodzaje teatrów. Historia teatru aktorskiego.</p> <p>7. Rodzaje lalek: kukła, pacynka, marionetka, lalka witrażowa, jawajka, cienie, palcówki,</p> <p>8. Odbieranie sztuki teatralnej,</p> <p>9. Swobodne wypowiedzianie się na temat wrażeń po obejrzeniu spektaklu teatralnego,</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zbieranie informacji, - analiza różnic pomiędzy teatrami, - wycieczka, - opis, - zbieranie informacji, - analiza różnic, - obserwacja, - zainteresowanie spektaklem, - wypowiedzianie się na temat wrażeń, przeżyć, - opis, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ znajduje w literaturze i różnicuje informacje o różnych teatrach, ▪ zna różnicę między teatrem dramatycznym i kukielkowym, ▪ rozpoznaje, nazywa i opisuje kukły pacynki, marionetki, lalki, witrażowe, jawajki, cienie i palcówki, ▪ wie jak należy zachować się podczas trwania spektaklu, ▪ z uwagą słucha i ogląda przedstawienia teatralne, ▪ potrafi poprawnie wypowiedzieć się na temat przeżyć i własnych wrażeń, ▪ umie ocenić wartość przedstawienia,
--	---	--	--

II. Uczeń aktorem.	1. Praca w grupie teatralnej – współdziałanie,	- obserwacja, - dyskusja	<ul style="list-style-type: none"> ▪ umie pracować w zespole, ▪ rozumie potrzebę podziału pracy, ▪ kulturalnie prowadzi rozmowę z członkami grupy, ▪ jest otwarty na odmienne opinie, ▪ ceni pomysły innych, ▪ umiejętnie dobiera argumenty do obrony własnego zdania, ▪ umie słuchać innych, ▪ potrafi zauważać w trakcie pracy błędy pomyłki i je korygować, ▪ potrafi asertywnie wyrazić uczucia i krytykę, ▪ stosuje się do obowiązujących w grupie zasad i norm, ▪ zauważa pozytywne i negatywne cechy swojej pracy
	2. Tworzenie nowego dzieła scenicznego lub kukielkowego,	- podjęcie decyzji,	<ul style="list-style-type: none"> ▪ chętnie podejmuje trud tworzenia, ▪ czuje się odpowiedzialny za końcowy efekt wspólnej pracy,
	3. Etapy przygotowania inscenizacji, przedstawienia kukielkowego	- planowanie pracy, - wybór sposobu realizacji,	<ul style="list-style-type: none"> ▪ planuje kolejne etapy swojej pracy, ▪ wybiera najwłaściwszy sposób realizacji zadania, ▪ umie uzasadnić swój wybór, ▪ porównuje wykonanie zadania z planem,
	4. Ocena czytanego przez nauczyciela tekstu pod kątem przydatności do wykonania inscenizacji lub teatru kukielkowego	- ocenianie tekstu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uważnie słucha tekstu czytanego przez nauczyciela i mówiących oraz nagrań utworów poetyckich, ▪ potrafi ocenić przydatność tekstu do inscenizacji,
	5. Wybór utworu literackiego do opracowania inscenizacji lub teatryku kukielkowego,	- gromadzenie utworów, - dokonywanie wyboru,	<ul style="list-style-type: none"> ▪ umie wybrać z pomocą nauczyciela utwór literacki do inscenizacji lub przedstawienia kukielkowego,

	<p>6. Czytanie tekstów inscenizacji zmierzające do osiągnięcia poprawności, płynności i wyrazistości,</p> <p>7. Wyodrębnianie z tekstu wypowiedzianych ról i opisów scenografii.</p> <p>8. Czytanie tekstów inscenizacji z podziałem na role ze zwróceniem uwagi na intonację głosu i interpretację czytanej roli.</p> <p>9. Wygłaszanie z pamięci tekstu inscenizacji z zastosowaniem zmian: tonu głosu, tempa, pauz i akcentu logicznego, doskonalenie dykcji.</p> <p>10. Próby czytane, indywidualne i sceniczne. Próba generalna.</p> <p>11. Proste lalki (pacynki, kukiełki).</p>	<p>- rozumienie tekstu, - czytanie, - ćwiczenia,</p> <p>- pisanie scenariusza, - opis,</p> <p>- dobór tekstu do osobowości dziecka, - czytanie tekstu,</p> <p>- recytacja,</p> <p>- uczestniczenie w próbach, - wykonanie prostej kukły, - fotografowanie, - wystawa zdjęć w gablocie,</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ czyta tekst do inscenizacji bezbłędnie, płynnie i wyraziście, ▪ przeprowadza ćwiczenia kształtujące umiejętność poprawnej wymowy, modulacji głosu i jego siły, <ul style="list-style-type: none"> ▪ potrafi wyodrębnić z tekstu role i opisy scenografii <ul style="list-style-type: none"> ▪ czyta tekst z podziałem na rolę, ▪ potrafi odpowiednią intonacją i interpretacją głosu oddać charakter odgrywanej roli, <ul style="list-style-type: none"> ▪ wygłasza z pamięci własną rolę z zastosowaniem zmian tonu głosu, tempa, pauz i akcentu logicznego, <ul style="list-style-type: none"> ▪ chętnie uczestniczy w próbach, ▪ dostrzega potrzebę odbycia wielu prób, ▪ ma świadomość znaczenia próby generalnej, ▪ umie wykonać prostą lalkę, ▪ potrafi wykorzystać przedmioty z najbliższego otoczenia,
--	--	--	--

	<p>12. Dekoracja – projekt i wykonanie (scenografia).</p> <p>13. Oprawa muzyczna.</p> <p>14. Właściwa motywacja w pracy.</p> <p>15. Przygotowanie zawiadomienia, ogłoszenia, zaproszenia, biletów na przygotowaną inscenizację.</p> <p>16. Plakat – projekt i wykonanie.</p> <p>17. Reklama.</p> <p>18. Premiera przedstawienia.</p>	<p>- szkicowanie projektu scenografii, - wykonanie dekoracji,</p> <p>- dobór piosenek, - naśladowanie odgłosów, - recytacja na tle muzyki,</p> <p>- nagradzanie ocenami, drobnymi upominkami,</p> <p>- redagowanie ogłoszeń, zaproszeń, biletów,</p> <p>- wykonanie plakatu,</p> <p>- rozwieszenie ogłoszeń, - wysyłanie zaproszeń.</p> <p>- fotografowanie przedstawienia, - prezentacja zdjęć w gablocie kółka teatralnego,</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ umie skorzystać z opisów scenografii przy jej projektowaniu i wykonywaniu, ▪ potrafi zaprojektować i wykonać dekorację ▪ wykorzystuje różne materiały, ▪ potrafi wybrać piosenkę do inscenizacji, ▪ swobodnie prezentuje swoją rolę na tle muzyki, ▪ umie naśladować odgłosy z bliskiego otoczenia i wykorzystać je w przedstawieniu, ▪ wierzy we własne możliwości twórcze, czuje się odpowiedzialny za efekt końcowy – małe dzieło sceniczne, ▪ umie przygotować zawiadomienie, ogłoszenie, zaproszenie, bilety na inscenizację, ▪ umie zaprojektować plakat zachęcający do obejrzenia przygotowanej „sztuki” ▪ umie wykonać plakat wg projektu, ▪ potrafi zachęcić uczniów we własnej szkole, przedszkolu oraz inne szkoły do obejrzenia przygotowanej sztuki, ▪ znajduje ludzi zainteresowanych teatrem. ▪ swobodnie występuje przed kolegami, przedszkolakami, rodzicami. ▪ przezwyknieza treme, ▪ zyskuje uznanie wśród kolegów.
--	--	---	--

IV. EWALUACJA OSIĄGNIĘĆ UCZNIA.

Edukacja teatralna realizowana będzie głównie w ramach godzin pozalekcyjnych przeznaczonych na działalność kółka teatralnego. W związku z tym nie przewiduje się oceny cyfrowej za wiadomości, jedynie ocenę celującą za umiejętności i chętny udział uczniów w konkursach i przeglądach. Oprócz tego przewidziane są nagrody, dyplomy, wyróżnienia i wycieczki. Takie działania mają sprzyjać osiągnięciu pełnego sukcesu dydaktyczno – wychowawczego.

Po dokonaniu ewaluacji wybranych elementów programu ustalono, że program:

- sprzyja dziecku, ponieważ nie obarcza ucznia wiadomościami encyklopedycznymi,
- sprzyja nauczycielowi, ponieważ stwarza warunki do własnej interpretacji programu,
- pozwala na dostosowanie do możliwości szkoły i zainteresowań uczniów,
- uwzględnia wymagania na różnym poziomie.

V. PROCEDURA OSIĄGANIA ZAŁOŻONYCH CELÓW.

Osiągnięcie założonych w programie teatralnym celów kształcenia będzie możliwe poprzez:

- utrzymanie bezpośredniego kontaktu z teatrem, a więc oglądanie przedstawień teatralnych w teatrze gościnnym, zapraszanie aktorów na zajęcia, czy wycieczki do najbliższych teatrów,
- analizowanie i interpretowanie utworów dramatycznych w ścisłym związku z realizacjami teatralnymi,
- zachęcanie i zjednywanie, inicjowanie i stymulowanie ekspresji teatralnej uczniów,
- przygotowywanie krótkich inscenizacji na zajęciach kółka teatralnego,
- przedstawianie spektakli innym klasom, rodzicom i oddziałom przedszkolnym,
- współpraca z gazetką szkolną, przedszkolem i innymi szkołami,
- wyposażenie sali w stałą konstrukcję scenograficzną łatwą do demontażu i przenoszenia,
- wydzielenie miejsca w klasie i zrobienie stojaka na lalki.

VI. UWAGI KOŃCOWE

Opracowany program ma charakter otwarty. Uwzględnia on specyfikę i możliwości tutejszej szkoły. Doświadczenia zebrane w czasie jego realizacji posłużą do przeprowadzenia korekt w nim samym i przyczynią się do jego usprawnienia.

LITERATURA

1. Dziennik Ustaw Nr 51 poz.458 (podstawa programowa).
2. Licińska D. Nauczycielski program nauczania, Toruń 1999.
3. Program nauczania języka polskiego dla klas IV-VI szkoły podstawowej DKW-4014-34/99.
4. Bąk P. – Nauka czytania i recytacji, W-wa 1972.
5. Sołonowicz-Olbrychska K. – Teatr radości, W-wa 1961.
6. Dorman J. – Zabawa dzieci w teatr, W-wa 1981.
7. Dziedzic A. – Drama a wychowanie, W-wa 1999.
8. Iłowski S. – Vademecum teatru amatorskiego, Kraków 1986.
9. Wroński J.- Teatr szkolny i jego funkcje wychowawcze, Kraków 1974.
10. Pankowska K. – Edukacja przez dramę, W-wa 1997.
11. Kubiczek M. – Kółko teatralne w szkole podstawowej i gimnazjum, W-wa 2003.
12. Ciborowska –Lipko B. – Program klasy teatralno-dziennikarskiej, Kielce 2000.